

สัทอรรถลักษณะในภาษาไทยเหนือ

ในบทที่ 3 นั้นได้กล่าวถึงลักษณะและประเภทของคำแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยเหนือไปแล้ว ในบทนี้จะได้กล่าวถึงสัทอรรถลักษณะหรือการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงที่ประกอบกันขึ้นเป็นคำแสดงภาพลักษณ์กับความหมาย

ส่วนประกอบในโครงสร้างของคำแสดงภาพลักษณ์คือ พยัญชนะต้น สระ พยัญชนะท้าย และเสียงวรรณยุกต์ ได้ถูกนำมาประกอบกันขึ้น เพื่อถ่ายทอดภาพหรือเหตุการณ์ที่เจ้าของภาษารับรู้ออกมาเป็นคำแสดงภาพลักษณ์ จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า ส่วนประกอบแต่ละส่วนจะแสดงความหมายร่วมกัน แต่จะแสดงในแง่มุมที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น

mán paj hōm jōk - jōk

‘ เขา เดิน ชุ่ม ชื้นลง ๆ ค่อนข้างแรงและสะตูด ’

จากตัวอย่าง คำแสดงภาพลักษณ์ jōk - jōk แสดงความหมายโดยรวม ๆ ว่า "อาการชื้น ๆ ลง ๆ ค่อนข้างแรงและสะตูดในตอนท้าย" เมื่อได้ทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบทางเสียงแต่ละส่วนกับความหมายของคำดังกล่าวแล้วพบว่า พยัญชนะต้น j- จะทำหน้าที่แสดงลักษณะการเคลื่อนไหวนั้นว่ามีลักษณะ "ชื้นลง" สระ -o- จะทำหน้าที่บอกระดับความแรงของการเคลื่อนไหวนั้นว่า "แรง" เสียงวรรณยุกต์ต่ำจะทำหน้าที่เพิ่มระดับความแรงของการเคลื่อนไหวที่แสดงด้วยเสียงสระอยู่แล้วนั้นว่า "ค่อนข้าง (แรง)" เสียงพยัญชนะท้าย -k จะทำหน้าที่แสดงลักษณะตอนท้ายของการเคลื่อนไหวนั้นว่า "(ชื้นลง) แล้วหยุดกึก" และการซ้ำเสียงของพยางค์ทำหน้าที่

บอกลักษณะการเคลื่อนไหวนั้นว่า "หลายครั้ง" เมื่อรวมความหมายเข้าด้วยกันแล้วจะได้ว่า " ขึ้นลงแล้วหยุดขึ้นลงแล้วหยุดค่อนข้างแรง หลายครั้งติดต่อกัน" จากตัวอย่างที่ยกมานี้คงจะเห็นได้ชัดเจนแล้วว่า ส่วนประกอบทางเสียงของคำ แสดงภาพลักษณ์ในแต่ละส่วนจะทำหน้าที่แสดงความหมายร่วมกันแต่จะแสดงในแง่มุมที่ต่างกันได้อย่างไร

ตัวอย่างที่ยกมาแสดงนี้เป็นเพียงคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทหนึ่งคือ ประเภทแสดงลักษณะการเคลื่อนไหวเท่านั้น ยังมีคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทอื่น ๆ อีกหลายประเภท ซึ่งจากการวิเคราะห์ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ได้อย่างน่าสนใจ

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์จะได้นำเสนอโดยยึดเอาส่วนประกอบทางเสียงแต่ละส่วนไว้เป็นหลัก และจะเสนอเรียงตามลำดับดังนี้

พยัญชนะต้นกับคจามหมาย (4.1)

พยัญชนะท้ายกับความหมาย (4.2)

สระกับความหมาย (4.3)

วรรณยุกต์กับความหมาย (4.4)

การซ้ำพยางค์กับความหมาย (4.5)

ในแต่ละหัวข้อจะได้แสดงให้เห็นว่าหน่วยเสียงต่าง ๆ แสดงความหมายในลักษณะใดได้บ้าง

4.1 พยัญชนะต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้น ในคำแสดงภาพลักษณ์กับความหมายนั้น จากการพิจารณาข้อมูลโดยละเอียด ทำให้ได้ข้อสรุปรวมว่า

เสียงพยัญชนะต้น จะเป็นตัวที่สื่อความหมายเกี่ยวกับลักษณะการเคลื่อนไหว และคุณสมบัติบางประการของสิ่งที่กล่าวถึง ดังจะได้กล่าวถึงโดยละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 พยัญชนะกึ่งสระ (w, j)

ค่าแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงลักษณะการเคลื่อนไหวที่มีพยัญชนะต้น w- หรือ j- นั้น w- จะเป็นตัวบ่งบอกการเคลื่อนไหว "อันเกิดจากลม หรือทำให้เกิดลม" ตัวอย่างเช่น

ก.	xāaŋ	pān	<u>wín</u> - <u>wín</u>
	‘ลูกข้าง	หม่น	<u>ตัว</u> <u>ตัว</u> ’
ข.	.sìn	piw	<u>won</u> - <u>won</u>
	‘ขึ้น	ปลิว	<u>เพียบ</u> ๆ’
ค.	lóm	lǐw	<u>wún</u> - <u>wún</u>
	‘ลม	หม่น	<u>วัด</u> <u>วัด</u> ’

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า w- แสดงลักษณะการเคลื่อนไหวที่ค่อนข้างนิ่มนวล และมักจะเกี่ยวข้องกับลม ส่วนเสียงสระก็จะทำหน้าที่แสดงระดับความแรงของการเคลื่อนไหวนั้น ซึ่งรายละเอียดว่าสระเสียงใดแสดงระดับความแรงมากกว่าสระเสียงใดนั้นจะได้กล่าวถึงในตอน 4.3 เสียงวรรณยุกต์ซึ่งทำหน้าที่เพิ่มหรือลดระดับจะได้กล่าวถึงใน 4.4

นอกจาก w- จะสื่อความหมายบ่งบอกลักษณะการเคลื่อนไหว
แล้วยังสื่อความหมายเกี่ยวกับความรู้สึกที่ปั่นป่วน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า มีลักษณะเกี่ยว
เนื่องกันอยู่ไม่น้อย เช่น

caŋ wón wáak - wáak
'ใจ ปั่นป่วน อากาารความรู้สึกที่ปั่นป่วน'

นอกจากนี้ w ยังอาจสื่อความหมายบ่งบอกลักษณะกว้างได้ เช่น

ก. kaan̩ won̩ - won̩
'กว้าง โล่งโจ้ง'
ข. lóm̩ wut̩ - wut̩
'หลวม โพรง'

สำหรับเสียงพยัญชนะ j ที่ปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์
ประเภทแสดงลักษณะการเคลื่อนไหวนั้น มักจะแสดงลักษณะการเคลื่อนไหวใน
แนวตั้ง ตัวอย่างเช่น

ก. ka̩ jɔ̩p̩ jon̩ - jon̩
'พ็อน ย่อตัว อากาารเคลื่อนไหวขึ้นลง ๆ อย่างนิ่มนวล'
ข. paj̩ taan̩ hóm̩ jon̩ - jon̩
'เดิน ขย่ม อากาารขย่มขึ้น ๆ ลง ๆ ค่อนข้างแรง'
ค. moŋ̩ taj̩ júk̩ - júk̩
'ตัวบึ้ง ใต้ กะดบ ๆ'

ง. xǎ haan kòk - jòk - kòk - jòk

‘ชา เขยก ท่าทางเดินเขยก ๆ’

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า เสียงพยัญชนะ j บ่งบอกการเคลื่อนไหวในลักษณะขึ้น ๆ ลง ๆ และให้สังเกตว่า ในตัวอย่างข้อ ง. พยัญชนะต้น k ในพยางค์แรก จะเป็นตัวสื่อความหมายถึงลักษณะการเคลื่อนไหวด้วย แต่เป็นลักษณะการเคลื่อนไหวที่ไม่แน่นอน ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไปใน 4.1.4

ตัวอย่างเพิ่มเติมที่ j สื่อความหมายการเคลื่อนไหวขึ้น ๆ ลง ๆ

เช่น

ก. ta phǎp jaap - jaap

‘ตา กระพริบ แผล็บ ๆ’

ข. fǎ mǎp jaan - jaan

‘ฟ้า แลบ วาบ วาบ’

ค. lǎ phaam jaap - jaap

‘ขนลุก ชู่ ชู่’

ง. lǎm jan - jan

‘เหลื่อม, วาว ปลาย ๆ’

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ชัดเจนว่า j เป็นตัวที่สื่อความหมายบ่งบอกการเคลื่อนไหวในลักษณะขึ้นลงได้

เสียงพยัญชนะ j เมื่อปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงรูปร่างลักษณะ ยังอาจสื่อความหมายบ่งบอกลักษณะบางประการของสิ่งที่กล่าวถึงอีกด้วย ตัวอย่างเช่น

ก. xǐ mǐk jǐj

‘น้ำมูก ช้อย

ʔon jon - thon jon

‘ลักษณะเป็นสาย’

ข.	lám laáj pen saáj	<u>jút</u> - <u>jút</u>
	‘น้ำ ลาย เป็น สาย	ลักษณะเป็นสายไหลยืด’
ค.	xón hǎ jút	<u>jaáw</u> - <u>jaáw</u>
	‘ขน หัว ยุ่ง	ลักษณะเห็นเป็นเส้นชี้โต๊ะโต๊ะ’
ง.	xón hǎ maan	<u>jaáp</u> - <u>jaáp</u>
	‘ขน หัว บาง	ลักษณะเห็นเป็นเส้นหอมแหม่ม’
จ.	se	<u>juw</u> - <u>juw</u>
	‘ผอมเรียว	ลักษณะเรียวเล็ก’

จากตัวอย่างจะเห็นได้ชัดว่า พยัญชนะต้น จ ทำหน้าที่บ่งบอกถึงคุณสมบัติของสิ่งที่กล่าวถึงว่ามีลักษณะเป็นสายหรือเส้น นอกจากนี้เมื่อ จ ปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทแสดงลักษณะสัมผัสก็อาจบ่งบอกถึงคุณสมบัติของสิ่งที่กล่าวถึงว่ามีลักษณะอ่อนนิ่มและเบาได้ ตัวอย่างเช่น

ก.	maw	<u>juw</u> - <u>juw</u>
	‘เบา	โหวง’
ข.	ʔón	<u>jam</u> - <u>jam</u>
	‘นิ่ม	ลักษณะอ่อนนิ่ม’
ค.	jam	<u>jók</u> - <u>jók</u>
	‘และ	ลักษณะเหลวและเช่นข้าวต้ม’

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่า เสียงพยัญชนะต้น จ บ่งบอกความหมายเกี่ยวกับลักษณะอ่อนนิ่มและเบาได้

เสียงพยัญชนะ จ ที่ปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงความรู้สึกก็อาจแสดงลักษณะความรู้สึกที่เกิดขึ้นไม่รุนแรงได้ เช่น

ก. lǎi phaan	<u>jaǎp</u> - <u>jaǎp</u>
• ชนลุก	ชู้ ชู้ •
ข. mǎj	<u>jaǎp</u> - <u>jaǎp</u>
• ปวดเมื่อย	หนีบ หนีบ •

ถ้าเป็นความรู้สึกที่รุนแรง มักจะใช้พยัญชนะต้นเป็นเสียงกัก ดูในตอนที่ 4.1.4

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้อาจสรุปถึงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกับสระกับความหมายของคำแสดงภาพลักษณ์ด้วยตารางได้ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเภท พ.คน	ฐ	คา			จุมุก	ลิ้น	สัมผัส	
	เสียง	ท่าทาง	รูปร่าง	แสงสี	กลิ่น	รส	สภาพ	ความรู้สึก
พ	ลม	เกิดจากลม	กว้าง	-	-	-	-	มันป
จ	-	ซึ้งลงใน แนวคิ่ง	แคบหรือ เป็นเส้น	-	-	-	อ่อนนิ่ม เบา	-

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะกึ่งสระกับความหมาย (- แสดงว่าไม่ปรากฏ)

การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้น w, j กับ ความหมายที่แสดงในตารางนี้จะเห็นได้ว่าปรากฏในค่าแสดงภาพลักษณ์เพียง 4 ประเภท และพยัญชนะเดียวกันเมื่อถูกนำไปใช้แสดงภาพลักษณ์ในประเภทที่ต่างกัน แล้วก็จะให้ความหมายแตกต่างกันไป เช่น w เมื่อถูกนำไปใช้แสดงภาพลักษณ์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวก็จะสื่อความหมายว่า เกี่ยวข้องกับลมแต่เมื่อนำไปแสดงรูปร่าง ลักษณะก็จะสื่อความหมายว่า กว้าง เป็นต้น

4.1.2 พยัญชนะต้นเสียดแทรก

พยัญชนะต้นเสียงเสียดแทรก (fricatives) ในค่าแสดงภาพลักษณ์ มักจะสื่อความหมายถึงคุณสมบัติบางประการของสิ่งที่กล่าวถึง เช่น

- ก. $h\hat{i}t \quad x\hat{a}at \quad p\hat{a}ak-s\hat{a}ak$ หรือ $t\hat{a}ak-s\hat{a}ak$
 ‘ หืด ทุ้น ลักษณะแผ่ออก เป็นตุ่มเต็มไปหมด ’
- ข. $x\grave{e}w \quad ha\grave{a}ŋ \quad ca\grave{a}w - fa\grave{a}w$
 ‘ เขี้ยว ห่าง ลักษณะฟันแต่ละซี่ขึ้นอยู่ห่าง ๆ กัน ’
- ค. $ta \quad x\grave{a} \quad s\acute{e}m \quad ca\grave{a}ŋ - x\grave{a}ŋ$
 ‘ รั้วกิ่งไม้ ลักษณะที่ปักไว้แซมกันไว้ ’
- ง. $l\grave{a}m \quad s\acute{e}m \quad sa\grave{a}ŋ - ha\grave{a}ŋ$
 ‘ หนาม แซม ขึ้นมา ’

ค่าแสดงภาพลักษณ์ในตัวอย่างนี้เป็นค่าประเภทแสดงรูปร่างลักษณะ เห็นได้ชัดว่า พยัญชนะเสียดแทรกแสดงลักษณะของสิ่ง "ที่แซมกันขึ้นมา" ส่วนพยัญชนะเสียดแทรกที่ปรากฏในค่าแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงการสัมผัสจะแสดงลักษณะนั้นผิวที่ "หยาบ" และความรู้สึก "ระคาย" เช่น

- ก. $ka\acute{a}j \quad sa\grave{a}p - sa\grave{a}p$
 ‘ ระคาย อากาศระคายเช่น ผิวถูกขนของตัวบุงบริเวณกว้าง ’

- ข. mĭt phǎaj saat - sâat
 ‘มิด คม เน้นลักษณะที่คมมาก’
- ค. mǎ hăt xaak - xâak
 ‘มือ สาก, หยาบ เน้นลักษณะหยาบ’

นอกจากนี้พยัญชนะเสียดแทรกที่ปรากฏในคำเลียนเสียงมักเป็นคำเลียนเสียงที่เป็นเสียงเสียดแทรก ตัวอย่างเช่น

- ก. pǎw lóm fò - fò . fà - fà
 ‘เป่า ลม ฟู่ ฟู่ ฟา ฟา’
- ข. fǒn tók sò . sò
 ‘ฝน ตก ชู่ ชู่’
- ค. maɓ mǎj hon xô . xô xâ - xâ
 ‘ใบไม้ ร่วง กระจก ๆ กราก ๆ’
- ง. fǒn lóm hō - hō
 ‘ฝน ลม เสียงฝน ลม และลูกเห็บตก’

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า เสียงพยัญชนะเสียดแทรกจะแสดงลักษณะของเสียงที่มีการเสียดแทรกทั้งสิ้น

ตัวอย่างคำเลียนเสียงที่มีพยัญชนะเสียดแทรกเป็นพยัญชนะต้นเพิ่มเติมเห็น

- จ. sĕŋ hǎap sǎaw - sǎaw
 ‘เสียง แหบ พร่า’
- ง. mǎw wək xâat - xâat
 ‘แมว ครูด (ดิน) กราก ๆ’

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะเสียดแทรกกับความหมายในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ อาจสรุปได้ดังตารางที่ 2

ประเภท พ.คน	ฐ	คา			จุมก	ลัน	สัมพัส	
	เสียง	ท่าทาง	รูปร่าง	แสงสี	กลิ่น	รส	สมาพ	ความรู้สึก
f	เสียดสี	-	เป็นซ้ำ	-	-	-		
s							หยาบ	ระคาย
x							หยาบ	
h								

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะเสียดแทรกกับความหมาย (- แสดงว่าไม่ปรากฏ)

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะเสียดแทรกกับความหมายเท่าที่ปรากฏพบในคำแสดงภาพลักษณ์เพียง 3 ประเภท และในประเภทที่เป็นคำเลียนเสียงนั้นพบว่า พยัญชนะเสียดแทรกที่มีฐานกรณ์ต่างกันสามารถแสดงระดับของความเสียดแทรกได้มากน้อยต่างกัน สำหรับพยัญชนะเสียดแทรกที่ปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงลักษณะสัมผัสนั้นอาจเป็นไปได้ที่จะมีการแสดงระดับความหมายต่างกันด้วย แต่จากข้อมูลเท่าที่พบยังไม่อาจจะยืนยันได้อย่างแน่ชัด

4.1.3 พยัญชนะต้นข้างลิ้น

เสียงพยัญชนะต้นข้างลิ้นที่ปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงลักษณะสัมผัสจะแสดงความหมาย "ลื่น" "เรียบ" เช่น

ก.	mun	lut - lut
	‘ ลื่น	ลักษณะที่ลื่นมาก ’
ข.	law	lut - lut
	‘ เนียนผ่อง	ลักษณะผิวขาวเนียน ’

และถ้าปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ที่แสดงการเคลื่อนไหวก็จะแสดงความสัมพันธ์กับความหมาย "ลื่นไหลไม่ติดขัด" เช่น

ก.	mon	l ^h ot - l ^h ot
	‘ ลื่น	ลักษณะที่หมุนได้คล่องเช่น ล้อจักรยาน ’
ข.	lám lǎj	lut - lut
	‘ น้ำ ไหล	อาการที่ไหลอย่างต่อเนื่อง ’
ค.	kón má	laat - laat
	‘ คน มา	ไม่ขาดระยะ เป็นแนวยาว ’

ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะข้างลิ้นกับความหมายในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทต่าง ๆ เท่าที่กล่าวมานี้ จึงอาจสรุปได้ดังตารางที่ 3

ประเภท พ.คน	ฐ	คา			จุมก	ลัน	ลัมซัส	
	เลียง	ท่าทาง	รูปร่าง	แสงสี	กลืน	รส	สภาพ	ความรู้สึก
1	-	ลันไหล	-	-	-	-	ลันเรียบ	-

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะข้างลันกับความหมาย (- แสดงว่าไม่ปรากฏ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางได้แสดงให้เห็นว่า พยัญชนะข้างลิ้นเมื่อถูกนำไปใช้ในคำ แสดงภาพลักษณ์ต่างประเภทกัน ก็จะสื่อแสดงความหมายได้ต่างกันเช่น เมื่อแสดงลักษณะการเคลื่อนไหวก็จะแสดงการเคลื่อนไหวที่สั้นไหล เมื่อแสดงลักษณะสัมผัสก็จะแสดงความหมายว่าสั้นเรียบ เป็นต้น

4.1.4 พยัญชนะกัก

จากการพิจารณาข้อมูลคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงการเคลื่อนไหวที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงกัก ทำให้ได้ข้อสรุปว่า

- พยัญชนะกักสถิต (p, t, c, k) สื่อลักษณะการเคลื่อนไหวแบบกระตุกอย่างแรง
- พยัญชนะกักชนิด (ph, th) สื่อลักษณะการเคลื่อนไหวแบบกระตุกแต่แรงน้อยกว่า

ตัวอย่างเช่น

ก.	pa	lít	<u>pát</u> - <u>pát</u>
	‘ปลา	สั้น	ปิด ปิด (อย่างแรง)’
ข.	pa	lít	<u>phát</u> - <u>phát</u>
	‘ปลา	สั้น	ปิด ปิด (อย่างแรงน้อยกว่า ก.)’
ค.	sān		<u>tút</u> - <u>tút</u>
	‘สั้น		อาการสั้นอย่างแรงอย่างคนชกกระตุก’
ง.	sān		<u>thút</u> - <u>thút</u>
	‘สั้น		อาการสั้นกระตุกอย่างแรง (น้อยกว่า ค.)’

ลักษณะการเคลื่อนไหวที่แสดงด้วยพยัญชนะกักนั้นจะมีความแตกต่างจากลักษณะการเคลื่อนไหวที่แสดงด้วยพยัญชนะกึ่งสระดังที่ได้กล่าวถึงแล้วใน 4.1.1 สำหรับลักษณะการเคลื่อนไหวที่แสดงด้วยพยัญชนะกักมักจะมี ความรุนแรงและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่นตัวอย่างในข้อ ก. pât - pât แสดงลักษณะการดี้นของปลา ซึ่งในตอนแรกปลาจะอยู่นิ่งก่อนแล้วจึงเริ่มการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วและแรงและจบลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งแสดงด้วยพยัญชนะท้ายเสียงกัก และเริ่มเคลื่อนไหวอีกครั้งหนึ่ง และจบลงอย่างรวดเร็วอีกครั้งหนึ่ง

ในตัวอย่างข้อ ข. phât - phât แสดงลักษณะการเคลื่อนไหวในลักษณะเช่นเดียวกับ ก. แต่ระดับความรุนแรงจะน้อยกว่า

ส่วนในตัวอย่างข้อ ค. tûit - tûit และ ง. thûit - thûit นั้นจะแสดงลักษณะการเคลื่อนไหวแรงในทำนองเดียวกันคือ ง. แรงกว่า ค.

นอกจากนี้พยัญชนะกักในคำแสดงภาพลักษณ์ที่เป็นคำเสียงเสียงยังแสดงลักษณะของเสียงที่เกิดจากการระเบิดออก หรือเสียงที่เกิดจากการกระทบได้ ตัวอย่างเช่น

ก.	<u>pàŋ</u> - <u>pàŋ</u>	‘เสียงประทัด’
ข.	<u>pâat</u> - <u>pâat</u>	‘เสียงผายลม’
ค.	<u>căak</u> - <u>căak</u>	‘เสียงร้องของลิงตัวใหญ่’
ง.	<u>kăat</u> - <u>kăat</u>	‘เสียงแก๊ง’
จ.	<u>?aap</u> - <u>?aap</u>	‘เสียงเป็ด’
ฉ.	<u>puk</u> - <u>puk</u>	‘เสียงผลไม้ตกกระทบพื้น’
ช.	<u>tăŋ</u> - <u>tăŋ</u>	‘เสียงเคาะเหล็ก’
ซ.	<u>cok</u> - <u>cok</u>	‘เสียงหยดน้ำตกกระทบพื้น’
ฅ.	<u>kok</u> - <u>kok</u>	‘เสียงเคาะไม้’

ตัวอย่างในข้อ ก.-จ. เป็นคำแสดงภาพลักษณ์แสดงเสียงที่เกิดจากการระเบิดออกหรือพุ่งออกมา ในข้อ ฉ. - ฉ. เป็นคำแสดงภาพลักษณ์แสดงเสียงที่เกิดจากการกระทบของแข็ง

ความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะต้นเสียงกักกับความหมาย อีกประการหนึ่งที่น่าสนใจมากคือ พยัญชนะต้นเสียงกักที่มีฐานกรณ์ (point of articulation) แตกต่างกัน อาจแสดงถึง "ความสดใส" (brightness) หรือ "ความไม่สดใส" ได้ ข้อมูลคำต่อไปนี้เป็นพยัญชนะกักทำหน้าที่สื่อความหมาย "ความไม่สดใส" จะเห็นได้ว่า พยัญชนะต้นเสียงกักจะมีฐานกรณ์ที่ริมฝีปาก หรือปุ่มเหงือกเท่านั้น

ก. sǎw phâat - phât หรือ mâat - thâat

‘ไม่สดใส เน้นลักษณะที่ไม่สดใสอย่างมาก’

ข. mǝn thū - thū

‘หม่น เน้นสีหม่นอย่างมาก’

ค. sǝm phâat - phâat

‘คราม เน้นสีออกครามอย่างมาก’

ง. kam taât - taât

‘กำ เน้นสีกำอย่างมาก’

จ. xun sùŋ - mùŋ

‘ขุ่น เน้นลักษณะขุ่นอย่างมาก’

ฉ. lam phūt - phūt mūt - mūt

‘ดำหรือมืด เน้นลักษณะมืดมาก’

ส่วนคำที่แสดงแสงสีในลักษณะ "สดใส" นั้น มักจะใช้พยัญชนะที่มีฐานกรณ์ที่เพดานแข็ง เพดานอ่อน และเส้นเสียงเท่านั้น ซึ่งมีทั้งพยัญชนะกัก พยัญชนะนาสิก และพยัญชนะเสียดแทรก เช่น

ก. fáj hún	<u>kún</u> - <u>kún</u>
‘ไฟ เรือง	เน้นลักษณะไฟแรงจัดจ้า’
ข. lóŋ	<u>caāŋ</u> - <u>kaāŋ</u>
‘สว่าง	เน้นลักษณะสว่างมาก’
ค. sǎŋ	<u>cún</u> - <u>hún</u>
‘ใส	เน้นใสมาก’
ง. sōŋ	<u>ŋaǎw</u> - <u>ŋaǎw</u>
‘สะท้อนแสง	วาววาว’
จ. xōŋ	<u>cún</u> - <u>hún</u>
‘ชมพู	เน้นลักษณะสีชมพูมาก’
ช. laeŋ	<u>caāŋ</u> - <u>haāŋ</u>
‘แดง	เน้นลักษณะแดงมาก’
ซ. lǎŋ	<u>ʔè</u> - <u>hè</u>
‘เหลือง	เน้นลักษณะเหลืองมาก’

อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีคำแสดงภาพลักษณ์ 2 คำที่ไม่เป็นไปตามข้อสังเกตข้างต้น กล่าวคือ มีการใช้เสียงพยัญชนะฐานปุ่มเหงือก s-1 แสดงลักษณะความหมาย "ขาว" ได้ ดังนี้

ก. phēk	<u>saāk</u> - <u>laāk</u>
‘ขาว	มากและเนียน
ข. xaǎw	<u>saāt</u> - <u>laāt</u>
‘ขาว	มากและเนียน’

ถึงแม้คำแสดงภาพลักษณ์สองคำนี้จะแสดงความหมายว่าขาว แต่ก็แฝงลักษณะ "ลื่น, เนียน" อยู่ด้วย เพราะมีการใช้พยัญชนะข้างลิ้น ซึ่งทำหน้าที่แสดงลักษณะ "ลื่น, เนียน" ดังได้กล่าวถึงแล้วใน 4.1.3 คำ 2 คำนี้

ปรากฏในประโยคเช่น

ก. sǎ lǐ phǎk . saāk - laāk

‘ผิวเนื้อ ขาว มากและเนียน ’

ข. xaǎw saat - laat pǒ tǎn xǎj pǐk

‘ขาว มากและเนียน อย่างกับ ไข่ปอก ’

เห็นได้ว่าคำแสดงภาพลักษณ์ที่ทำหน้าที่ขยายคำกริยาที่มีความหมาย สว่าง สดใส หรือสีจัดจ้า มักจะมีพยัญชนะต้นที่มีฐานกรณ์ที่เพดานแข็ง เพดานอ่อน หรือเส้นเสียง ซึ่งในตัวอย่างนี้มีทั้งที่เป็นพยัญชนะกัก (ก. และ ข.) พยัญชนะนาสิก (ค. และ ง.) และพยัญชนะเสียดแทรก (จ-ช) ส่วนพยัญชนะข้างลิ้น ซึ่งมีฐานกรณ์ที่ปุ่มเหงือกนั้นใช้แสดงลักษณะ "ขาวเนียน" เท่านั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะกัก กับความหมายอีกประการหนึ่งที่จะกล่าวถึงได้แก่ พยัญชนะกักมักจะนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายถึงลักษณะ หรือสภาพ "แข็ง แน่น หนัก และตึง" ได้ แต่ว่าพยัญชนะต้นจะต้องสื่อความหมายร่วมกับพยัญชนะท้ายพยางค์ด้วย กล่าวคือ

คำแสดงภาพลักษณ์ที่แสดงลักษณะหรือสภาพ "หนัก แข็ง แน่น" จะต้องมีพยัญชนะต้นเป็นเสียงกัก และพยัญชนะท้ายก็เป็นเสียงกักด้วย ตัวอย่างเช่น

ก. lǎk kǎk - kǎk

‘หนัก ต้ก ’

ข. kaetj kaāk - kaāk

‘แข็ง เป็ก ’

ค. kap ʔǎt - ʔǎt

‘ดပ် ต้ว ’

ง. tan tǎk - tǎk

‘ตัน ต้ก ’

ค่าแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงลักษณะ "ตึง" มักจะมีพยัญชนะต้นเป็นเสียงกัก และพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิก เช่น

ก.	xɛŋ	<u>pɛŋ</u> - <u>pɛŋ</u>
	‘ ตึง	แสดงสภาพตึงมากอย่างหน้ากลอง ’
ข.	xɛ̃ŋ	<u>tɪ̃ŋ</u> - <u>tɪ̃ŋ</u>
	‘ แห็ง	แสดงลักษณะตึงอย่างสายกีตาร์ ’
ค.	can	<u>tɛ̃ŋ</u> - <u>tɛ̃ŋ</u>
	‘ ตึง	แสดงสภาพตึงมากอย่างขางรถยนต์ ’

จากตัวอย่าง คงเห็นได้ชัดเจนว่า ค่าแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงลักษณะสัมผัส ที่มีพยัญชนะต้นพยางค์เป็นเสียงกัก และพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกักด้วยจะแสดงสภาพ "แห็ง หนัก แน่น" และถ้ามีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิกจะแสดงสภาพ "ตึง"

นอกจากนี้พยัญชนะกักที่ปรากฏในค่าแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงรสชาติ จะแสดงลักษณะของรสที่ "แรง" ดังนี้

ก.	sɔm	<u>taap</u> - <u>taap</u>
	‘ เปรี๊ยว	‘ ชาติ ’
ข.	kɛm	<u>caat</u> - <u>caat</u>
	‘ เค็ม	‘ ปี้ ’
ค.	xɔm	<u>caam</u> - <u>kaam</u>
	‘ ขม	‘ ปี้ ’

ยกเว้นค่าแสดงภาพลักษณ์ที่แสดงลักษณะของรสเผ็ดจะใช้เสียงพยัญชนะเสียดแทรกคือ

phēt sâat - sâat
 ‘ ฝืด จัด ’

คำว่า sâat - sâat ที่แสดงรสฝืดจัดนี้อาจแสดงได้ทั้งลักษณะ
 ของรสฝืด และแสดงเสียงซัดปากขณะที่มีอาการฝืดก็ได้

ส่วนคำแสดงภาพลักษณ์ที่แสดงลักษณะของรสชาติที่ "ไม่แรง" นั้น
 จะเลือกใช้พยัญชนะเสียงข้างลิ้นแทน เช่น

ก. wǎan lɔm - lɔm
 ‘ หวาน จัด ’

ข. caaŋ léw - léw
 ‘ จืด มาก ’

ค. fǎat saaw - laaw
 ‘ ฝาด มาก ’

จากตัวอย่างจะเห็นได้ชัดเจนว่า คำที่ใช้แสดงลักษณะของรสชาติที่
 แรงจะใช้เสียงพยัญชนะกัก และจะใช้เสียงพยัญชนะข้างลิ้นเพื่อแสดงรสชาติที่ "ไม่แรง"

สำหรับคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงลักษณะของกลิ่นนั้นก็จะเป็นไป
 ในทำนองเดียวกันกับคำที่แสดงรสชาติ กล่าวคือ มักจะใช้พยัญชนะกัก เมื่อแสดงถึง
 กลิ่นที่ "แรง" เช่น

ก. mǎn cǎŋ - cǎŋ
 ‘ เหม็น หึ่ง ๆ ’

ข. mĕn ʔm̄n - ʔm̄n
 ‘เหม็น ตี ตี อย่างเหม็นเปรี้ยว’

ค. xĕp c̄m̄p - c̄m̄p
 ‘ควา หิ่ง ๆ’

ส่วนคำแสดงภาพลักษณ์ที่แสดงลักษณะของกลิ่น "หอม" นั้นจะใช้เสียงพยัญชนะเสียดแทรก h คือ

• hóm h̄m̄p - h̄m̄p
 ‘หอม อุด’

ในคำแสดงภาพลักษณ์ที่แสดงลักษณะความรู้สึกเจ็บหรือเย็น ปรากฏว่าจะต้องใช้พยัญชนะกัก เป็นพยัญชนะต้น เช่น

ก. cĕp thăt - thăt
 ‘เจ็บ มาก’

ข. kăt c̄m̄t - c̄m̄t
 ‘เย็น เจ็บจนรู้สึกเจ็บ’

และถ้าเป็นความรู้สึกที่ไม่รุนแรงจะใช้พยัญชนะนาสิก เช่น

ʔin̄n m̄n̄n - m̄n̄n
 ‘อุ่น มาก’

จากที่กล่าวมาทั้งหมดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกักกับความหมายนี้ จึงอาจสรุปรวมได้ด้วยตารางที่ 4 ดังนี้

ประเภท พ.คน	ฐ	คา			จุมก	ลีน	สัมผัส	
	เสียง	ท่าทาง	รูปร่าง	แสงสี	กลิ่น	รส	สภาพ	ความรู้สึก
ph	ระเบิด หรือ กระทบ	กระตุก	-	ไม่สทิส	แรง	แรง	แข็ง หนัก แน่น ตึง	-
p		กระตุก แรงกว่า						
th		กระตุก						
t		กระตุก แรงกว่า						
c		-		สทิส				-
k		กระตุก						
?								

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะกับกับความหมาย (- แสดงว่าไม่ปรากฏ)

จากตารางได้แสดงให้เห็นว่า พยัญชนะกักได้ถูกนำไปใช้เพื่อแสดงภาพลักษณ์ต่าง ๆ ได้ถึง 6 ประเภท และในความหมายที่แตกต่างกัน สำหรับประเภทที่แสดงการเคลื่อนไหวนั้นพยัญชนะกัก c ไม่ปรากฏว่าถูกนำไปใช้เพื่อแสดงการเคลื่อนไหวใด ๆ ส่วนพยัญชนะกัก ? นั้นเท่าที่พบมีจำนวน 1 คำ คือ

ta kēt ʔa^haw - ʔa^haw
 ‘ท่าตาโต เปลือกตาขยับกว้างขึ้น’

ด้วยเหตุที่มีข้อมูลจำนวนน้อยจึงยังไม่สามารถสรุปหน้าที่ของ ? ได้

4.1.5 พยัญชนะนาสิก

คำแสดงภาพลักษณ์ ที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงนาสิก นอกเหนือไปจากส่วนที่แสดงลักษณะ "สว่าง สดใส" ดังได้กล่าวถึงแล้วใน 4.1.4 คือคำว่า ḡa^haw - ḡa^haw "(ส่อง) จัดจ๋า" และ ḡa^ht - ḡa^ht (มีด) ตือ ยังพบได้ในคำแสดงภาพลักษณ์ที่เป็นคำเลียนเสียง เช่น

ก. xāḡ ḡā^h - ḡā^h
 ‘คราง อึ่ง อึ่ง (ทั้งสุนัขหรือคน)’

ข. hāḡ ḡaḡ - ḡaḡ
 ‘ร้อง ไฮ ไฮ’

ค. ʔāw ḡa^haw - ḡa^haw
 ‘ตะโกน ไหวก ไหวก’

ง. hāj ḡ - ḡ หรือ h - h หรือ ʔ - ʔ
 ‘ ร้องไห้ ฮือ ฮือ ’

จ. mǎ hāw ḡḡ - ḡḡ
 ‘ หมา เหา โส่ง โส่ง ’

ฉ. mā hāw ḡk - ḡk หรือ ḡk - ḡk
 ‘ หมา เหา บ๊อก บ๊อก ’

จากข้อมูลนี้ เห็นได้ว่า เสียงพยัญชนะนาสิก ḡ ทำหน้าที่สื่อเสียงร้องทองสุนัข หรือ คน อย่างไรก็ตาม เสียงพยัญชนะอื่น ๆ ก็ทำหน้าที่สื่อความหมายลักษณะเดียวกันนี้ได้ ดังแสดงใน ง.- ฉ. ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า ḡ แสดงเสียงร้องขึ้นจมูก w แสดงเสียงที่ริมฝีปาก h แสดงเสียงเสียดแทรกที่คอ และ ʔ แสดงเสียงระเบิดที่คอ

จากความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะนาสิกกับความหมายทั้งที่กล่าวถึงแล้วใน 4.1.4 และในส่วนนี้จึงอาจสรุปได้ด้วยตารางข้างล่างนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเภท พ.ต้น	ชู	คา			จุมก	ลัน	สัมผัส	
	เสียง	ท่าทาง	รูปร่าง	แสงสี	กลิ่น	รส	สภาพ	ความรู้สึก
ท	เสียงขึ้นจุมก	-	-	ไม่สกลสี	-	-	-	อุน
๗				สกลสี				

ตารางที่ ๕ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะนาสิกกับความหมาย (- แสดงว่าไม่ปรากฏ)

จุดที่น่าสนใจประการสำคัญอีกประการหนึ่งของการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกับความหมายก็คือ เสียงพยัญชนะชนิดเดียวกัน เมื่อกำนำไปใช้ถ่ายทอดภาพลักษณ์ประเภทเดียวกัน มักจะแสดงความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น พยัญชนะกักทุกเสียงจะถูกนำไปถ่ายทอดเสียงระเบิดหรือเสียงกระทบทั้งกลุ่ม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จะเห็นได้ว่า ในบางภาพลักษณ์มีพยัญชนะบางเสียงในกลุ่มเท่านั้นที่ถูกนำไปใช้ เช่น พยัญชนะกักในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทแสดงกลิ่นมีเพียงพยัญชนะกัก c และ ʔ เท่านั้นที่ถูกนำไปใช้เพื่อแสดงถึงกลิ่นไม่ดี จึงทำให้น่าสงสัยว่าพยัญชนะกักฐานกรณอื่นอาจมีแนวโน้มที่จะแสดงถึงกลิ่นไม่ดีด้วยก็ได้

ในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแนวโน้มดังกล่าวโดยการเปลี่ยนจากเสียงพยัญชนะกัก c ในคำแสดงกลิ่น cǎŋ - cǎŋ ให้เป็นเสียงพยัญชนะกักอื่น ๆ ได้เป็น

měn	<u>pǎŋ</u> - <u>pǎŋ</u>
měn	<u>phǎŋ</u> - <u>phǎŋ</u>
měn	<u>tǎŋ</u> - <u>tǎŋ</u>
měn	<u>thǎŋ</u> - <u>thǎŋ</u>
měn	<u>kǎŋ</u> - <u>kǎŋ</u>
měn	<u>ʔǎŋ</u> - <u>ʔǎŋ</u>

แล้วนำไปทดสอบกับผู้บอกภาษา ผลการทดสอบมีแนวโน้มที่ผู้บอกภาษาส่วนใหญ่ยอมรับได้ และผู้บอกภาษาบางคนยังสามารถที่จะให้ความหมายโดยละเอียดได้เช่น cǎŋ - cǎŋ เหมือนกว่า tǎŋ - tǎŋ หรือ pǎŋ - pǎŋ เหมือนกว่า phǎŋ - phǎŋ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ และน่าจะได้ทำการทดลองกับผู้บอกภาษาอีกจำนวนมาก แต่ในขั้นนี้จะเสนอไว้เป็นเพียงข้อสังเกตเท่านั้น

จากแนวโน้มที่เสียงพยัญชนะชนิดเดียวกันจะแสดงความหมายไปในทางเดียวกันทั้งกลุ่มนั้น เราอาจนำมาปรับปรุงตารางแสดงความสัมพันธ์เสียใหม่ให้เห็นถึงแนวโน้มที่ควรจะเป็นได้ดังตารางที่ 6

ประเภท พ.คน	หู	ตา			จมูก	ลิ้น	สัมผัส	
	เสียง	ท่าทาง	รูปร่าง	แสงสี	กลิ่น	รส	สภาพ	ความรู้สึก
ช.กัก	ระเบิด หรือ กระทบ	กระตุก	-	ไม่สกลใส - สกลใส	แรง	แรง	แข็ง หนัก แน่น	แรง
พ.เสียด แทรก	เสียดสี	-	เป็นซี่ๆ	ไม่สกลใส - สกลใส	ไม่แรง	-	หยาบ	ไม่แรง
พ.ชาลิก	ขึ้นจมูก	-	-	ไม่สกลใส - สกลใส	-	-	-	ไม่แรง
พ.กึ่งสระ j	ลม	เกิดจากลม	กว้าง	-	-	-	อ่อนนุ่ม เบา	ไม่แรง
	-	ขึ้นลง	เป็นเส้น					
พ.ข้างลิ้น	-	ลิ้นไหล	-	-	-	-	ลิ้นเรียบ	-

ตารางที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะต้นแต่ละประเภทกับความหมาย

จากตารางที่ การแสดงความสัมพันธ์ของเสียงพยัญชนะ
กับความหมายที่ได้รับการปรับปรุงมีเพียงพยัญชนะกักและพยัญชนะเสียดแทรกเท่านั้น
ส่วนพยัญชนะอื่น ๆ นั้น พยัญชนะที่มีฐานกรณ์ต่างกันมีแนวโน้มที่จะแสดงความหมายต่าง
กัน จึงยังคงไว้เช่นเดิม

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะท้ายพยางค์กับความหมาย

พยัญชนะท้ายพยางค์ของคำแสดงภาพลักษณ์ นอกจากจะแสดงลักษณะใน
ช่วงท้ายของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วยังแสดงสภาพของสิ่งที่เกี่ยวข้องได้อีกด้วย

จากการพิจารณาเปรียบเทียบคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงการเคลื่อนไหว
ไหวที่มีพยัญชนะท้ายแตกต่างกัน ทำให้ได้ข้อสรุปคือ

คำที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก มักจะแสดงลักษณะของเหตุการณ์ที่
จบลงอย่างรวดเร็ว แร่ง และอาจแสดงว่ามีการสะดุดหยุดลง ถ้าพยัญชนะท้ายเป็น
เสียงนาสิก มักจะแสดงลักษณะของเหตุการณ์ที่มีช่วงเวลานานกว่า และมีลักษณะ
ของความต่อเนื่องไม่สะดุด และถ้าพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกึ่งสระหรือไม่มีพยัญชนะ
ท้ายเลย ลักษณะของเหตุการณ์จะคล้ายกันคือมีความต่อเนื่องและ ไม่มีการสะดุดใด
ๆ ตัวอย่างเช่น

ก. lóm pat wút - wút
‘ ลม พัด วิด วิด ’

ข. lóm líw wún - wún
‘ ลม หมุน ต้ว ต้ว ’

ค. lóm pāw พฺ - พฺ
 ‘ลม เป่า หวือ หวือ’

จากตัวอย่างในข้อ ก. พฺ - พฺ แสดงลักษณะของลมที่พัด
 มากกระทบครั้งหนึ่งค่อนข้างแรง และหยุดไปอย่างรวดเร็ว แล้วพัดมากกระทบอีกครั้ง
 หนึ่งค่อนข้างแรงและหยุดไปอย่างรวดเร็ว

ในข้อ ข. พฺก - พฺก แสดงลักษณะของลมที่หมุนค่อนข้างแรงและ
 มีความต่อเนื่องระหว่างครั้งแรกกับครั้งที่สอง ไม่มีลักษณะการสะดุดหยุดลงเหมือนใน
 ข้อ ก. แต่อย่างไร

ในข้อ ค. พฺ - พฺ แสดงลักษณะของลม มากกระทบค่อนข้าง
 แรงและมีลักษณะต่อเนื่องระหว่างครั้งแรกกับครั้งที่สองไม่มีลักษณะสะดุด เช่น
 เดียวกับในข้อ ข.

พยัญชนะท้ายในคำแสดงภาพลักษณ์ที่เป็นคำเลียนเสียง น่าจะแสดงให้เห็น
 ลักษณะการจบของเหตุการณ์ได้ชัดเจนเช่นกัน เช่น

ก. kôk ‘เสียงเคาะไม้ (เกิดขึ้นและหายไประยะหนึ่ง)’

ข. kóŋ ‘เสียงเคาะแก้ว (เกิดขึ้นและกังวานอยู่
 ระยะหนึ่ง)’

ค. pāat ‘เสียงพายุลม (เกิดขึ้นและหายไประยะหนึ่ง)’

ง. paaŋ ‘เสียงกลอง (เกิดขึ้นและกังวานอยู่ระยะหนึ่ง)’

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า เสียงเคาะไม้หรือเสียงฆาตกรรมใน ก. และ ค. ใช้พยัญชนะกักเป็นเสียงหายไก่อนข้างเร็วกว่า เสียงเคาะแก้ว หรือเสียงตีกลอง ซึ่งใช้พยัญชนะนาสิกเพื่อแสดงว่าเสียงกังวานอยู่ระยะหนึ่งจึงหายไป

สำหรับพยัญชนะท้ายในคำแสดงภาพลักษณ์ที่แสดงกลิ่น จะใช้พยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิกเสมอ เช่น

ก. mĕn	<u>c</u> mŋ - <u>c</u> mŋ
‘เหม็น	‘หึ่ง’
ข. mĕn	<u>ʔ</u> mŋ - <u>ʔ</u> mŋ
‘เหม็น	‘ฉิ่ง’
ค. hǔm	<u>h</u> mŋ - <u>h</u> mŋ
‘หอม	‘อูย’

การใช้เสียงพยัญชนะนาสิกเป็นพยัญชนะท้ายของคำแสดงกลิ่นนับว่ามีเหตุผล เพราะโดยปกติกลิ่นมักจะมีผลอยู่ชั่วระยะหนึ่งเสมอก่อนที่จะจางหายไป สำหรับพยัญชนะท้ายในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงรสชาตินั้นพบว่ามีการใช้ทั้งพยัญชนะกัก พยัญชนะนาสิก และพยัญชนะกึ่งสระ เช่น

ก. kĕm	<u>caat</u> - <u>caat</u>
‘เค็ม	‘ปี้’
ข. sòm	<u>taap</u> - <u>taap</u>
‘เปรี้ยว	‘จี้’
ค. phĕt	<u>saat</u> - <u>saat</u>
‘เผ็ด	‘จี้’

ง.	wan	<u>lom</u> - <u>lom</u>
	‘หวาน	จืด
จ.	xóm	<u>cóm</u> - <u>kóm</u>
	‘ขม	ปี (แต่พอกทานได้)
ฉ.	fāat	<u>saaw</u> - <u>laaw</u>
	‘ฝาด	มาก

โดยปกติแล้วในการรับรู้รสชาตินั้นรสมักจะมีผลต่อประสาทสัมผัสอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่งเสมอไม่ว่าจะเป็นรสชาติใด จึงน่าที่จะใช้เสียงพยัญชนะท่ายเป็นเสียงนาสิกหรือกึ่งสระทั้งหมด แต่จากตัวอย่างที่ยกมานี้ ปรากฏว่ามีเสียงพยัญชนะท่ายเสียงกักด้วย ซึ่งปกติพยัญชนะกักจะแสดงลักษณะเหตุการณ์ที่จบอย่างรวดเร็ว ดังเช่นเสียงหรือการเคลื่อนไหว ดังได้กล่าวถึงแล้ว ดังนั้นจึงขัดต่อลักษณะธรรมชาติของรสที่ต้องมีผลต่อประสาทรับรู้อยู่ระยะหนึ่งเสมอ แต่เมื่อพิจารณาลักษณะของรสที่ค่าแสดงภาพลักษณ์มีพยัญชนะท่ายเป็นเสียงกัก จะเห็นว่า มีลักษณะของรสชาติที่แรงหรือจัดตั้งในข้อ ก. ข. ค. ส่วนรสที่ไม่แรงนั้นจะใช้พยัญชนะท่ายเป็นเสียงอื่น ๆ ดังในข้อ ง. จ. ฉ. ในขั้นนี้จึงต้องตั้งข้อสังเกตไว้เช่นนี้ก่อน

ในค่าแสดงภาพลักษณ์ประเภทแสดงความรู้สึก พบว่าถ้าเป็นความรู้สึกที่มีผลกระทบแรงจะใช้พยัญชนะกักเป็นพยัญชนะท่าย เช่น

ก.	cēp	<u>thūt</u> - <u>thūt</u>
	‘เจ็บ	มาก
ข.	kāt	<u>cūt</u> - <u>cūt</u>
	‘เย็น	เจิบ

อาการเจ็บและเย็นในตัวอย่างนี้มีลักษณะที่เกิดขึ้นเป็นพัก ๆ ที่แรง แต่ถ้าเป็นความรู้สึกที่ไม่แรงจะใช้พยัญชนะนาสิกเป็นพยัญชนะท้าย เช่น

ก. ʔn̄n m̄n - m̄n
 ‘ อุ่น ผน่าว ’

ข. m̄w c̄w̄ŋ - c̄w̄ŋ
 ‘ เวียนหัว ต้ว ๆ ’

อาการอุ่น และ เวียนหัวในตัวอย่างนี้มีลักษณะที่เกิดขึ้นไม่แรงนัก

ในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทแสดงแสงสีที่การส่องแสงออกมามักจะใช้พยัญชนะนาสิกหรือกึ่งสระเป็นพยัญชนะท้าย เช่น

ก. l̄om jaŋ - jaŋ
 ‘ เลื่อม วับ ’

ข. h̄w̄ŋ k̄un - k̄un
 ‘ ส่องใส วาบ ๆ ’

ค. l̄w̄ŋ cāaŋ - kāaŋ
 ‘ สว่าง จ้า ’

ง. s̄h̄ŋ c̄on - ŋ̄on
 ‘ ใส แจ้ว ’

แต่ถ้าเป็นแสงสีดำนั่นมักจะใช้พยัญชนะกักเป็นพยัญชนะท้าย เช่น

ก. saw mat - that
 ‘ มมอง มาก ’

ข. kām ʔat - tāt
 ‘ ก้า มาก ’

ค. lam mūt - mūt
 ‘ มัด ตือ ’

นอกจากนี้ พยัญชนะท้ายในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงลักษณะสัมผัสนั้น ยังสามารถที่จะแสดงลักษณะหรือสภาพที่ "แข็ง หนัก แน่น" หรือสภาพที่ "ตึง" ได้ โดยสื่อลักษณะร่วมกันกับพยัญชนะต้นที่เป็นเสียงกัก

ตัวอย่างต่อไปนี้เป็นคำที่แสดงลักษณะ "แน่น แข็ง หนัก" จะเห็นได้ว่า พยัญชนะท้ายพยางค์จะเป็นเสียงกักเสมอ เช่น

ก. lāk kūk - kūk
 ‘ หนัก ตัก ’

ข. tan ʔūk - tūk
 ‘ ตัน ตัก ’

ค. kæn kaak - kaak
 ‘ แ็ง เป็ก ’

ง. l^ho jaap thát - thát

‘ เนื้อ เหนียว หนึบ ’

จ. k^hon tút - tút

‘ จับตัวเป็นก้อน แสดงลักษณะเป็นก้อนแข็ง ’

ช. káp tút - tút

‘ คับ กั๊ก ’

คำแสดงภาพลักษณ์ที่แสดงลักษณะ "ตึง" จะมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิกเสมอ แต่จะต้องมีพยัญชนะต้นเป็นเสียงกัก เช่น

ก. x^hít tít - tít

‘ แห้ง ตึง อย่างสายกีตาร์ที่ตึง ’

ข. can tít - tít

‘ ตึง ตึง ’

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ได้แสดงให้เห็นว่า เสียงพยัญชนะท้ายในคำแสดงภาพลักษณ์นั้น สามารถที่จะสื่อความหมายให้ทราบถึงลักษณะช่วงท้ายของเหตุการณ์ และลักษณะหรือสภาพของสิ่งที่กล่าวถึงได้ ซึ่งอาจสรุปได้ด้วยตารางที่ ๗

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเภท พ.ท้าย	หู	ตา			จมูก	ลิ้น	สัมผัส	
	เสียง	ท่าทาง	รูปร่าง	แสงสี	กลิ่น	รส	สภาพ	ความรู้สึก
พ.กัก	หายไปเร็ว	สะทุด	-	ไม่ส่องเรือ	ไม่ฟุ้ง	หายไปเร็ว	แข็ง นึก	แรง
พ.นาสิก	ถึงวาน	ไม่สะทุด	-	ส่องเรือ	ฟุ้ง	คงอยู่ระยะ หนึ่ง	คิง	ไม่แรง
พ.ถึงสระ	ไม่ถึงวาน	ไม่สะทุด	-	ส่องเรือ	-	-	-	-

ตารางที่ 7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพินทุชนะท้ายกับความหมาย (- แสดงว่าไม่ปรากฏ)

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมาย

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลค่าแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยเหนือโดยละเอียดพบว่า เสียงสระในค่าแสดงภาพลักษณ์จะทำหน้าที่สื่อความหมายใน 3 ลักษณะ คือ สื่อระดับมาก-น้อย สื่อขนาดใหญ่-เล็ก และสื่อรูปร่างกลม-แบน

ในค่าแสดงภาพลักษณ์ประเภทเลียนเสียง แสดงแสงสี แสดงท่าทาง แสดงกลิ่น แสดงรสชาติ แสดงลักษณะสัมผัส และแสดงความรู้สึก เสียงสระจะแสดงระดับมาก-น้อย โดยเสียงสระหน้าจะแสดงระดับน้อย และเสียงสระหลังมักจะแสดงระดับมาก

ตัวอย่างการแสดงระดับของสระ i

xǒ	<u>xík</u> - <u>xík</u>	‘ หัวเราะ คึก คึก ’
læŋ	<u>cín</u> - <u>hín</u>	‘ แดง นิดหน่อย ’
xæw	<u>cít</u> - <u>cít</u>	‘ คาว นิดหน่อย ’
phət	<u>sít</u> - <u>sít</u>	‘ เผ็ด นิดหน่อย ’
kăt	<u>cít</u> - <u>cít</u>	‘ เข็น นิดหน่อย ’

ตัวอย่างการแสดงระดับของสระ e (ค่าแสดงภาพลักษณ์ที่มีเสียงสระ e ปรากฏอยู่น้อยมาก)

caŋ	<u>léw</u> - <u>léw</u>	‘ จืด นิดหน่อย ’
-----	-------------------------	------------------

ตัวอย่างการแสดงระดับของสระ ๒

hōm	<u>j</u> ǐēŋ - <u>j</u> ǐēŋ	‘ขย่มไม่แรงนัก’
xǒ	<u>x</u> ǎek - <u>x</u> ǎek	‘หัวเราะแฉีกแฉีก’
wǎan	<u>l</u> ǎem - <u>l</u> ǎem	‘หวานไม่มากนัก’
měn	<u>c</u> ǎeŋ - <u>c</u> ǎeŋ	‘เหม็นไม่มากนัก’

ตัวอย่างการแสดงระดับของสระ ๓

měn	<u>c</u> ǔŋ - <u>c</u> ǔŋ	‘เหม็นมาก’
wǎan	<u>l</u> uam - <u>l</u> uam	‘หวานมาก’
tǎj	<u>j</u> ǔk - <u>j</u> ǔk	‘ไต่แรงมาก’
kǎt	<u>c</u> ǔt - <u>c</u> ǔt	‘เข็นมาก’
lòm	<u>j</u> ǔt - <u>j</u> ǔt	‘วาวมาก’

ตัวอย่างการแสดงระดับด้วยสระ อ (ปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์จำนวนน้อยมาก)

wǎan	<u>l</u> om - <u>l</u> om	‘หวานมาก’
lǎŋ	<u>ʔ</u> ə - <u>h</u> ə	‘เหลืองมาก’

ตัวอย่างการแสดงระดับด้วยสระ a

lǎeŋ	<u>c</u> ǎaŋ - <u>h</u> ǎaŋ	‘แดงมาก’
xǒ	<u>x</u> ǎak - <u>x</u> ǎak	‘หัวเราะก๊ากก๊าก’
hōm	<u>j</u> ǎaŋ - <u>j</u> ǎaŋ	‘ขย่มแรงมาก’
sòm	<u>t</u> ǎap - <u>t</u> ǎap	‘เปรี้ยวจัด’
màj	<u>w</u> ǎat - <u>w</u> ǎat	‘ร้อนมาก’

ʔòn	<u>jaam</u> - <u>jaam</u>	‘ นิ่มมาก ’
xhəw	<u>caat</u> - <u>caat</u>	‘ คาวมาก ’

ตัวอย่างการแสดงระดับด้วยสระ u

waan	<u>lum</u> - <u>lum</u>	‘ หวานจัด ’
xūn	<u>sun</u> - <u>mun</u>	‘ ชุ่มมาก ’
təj	<u>juk</u> - <u>juk</u>	‘ ใต้แรงมาก ’
jaəp	<u>thut</u> - <u>thut</u>	‘ เหนียวมาก ’

ตัวอย่างการแสดงระดับด้วยสระ o เช่น

hōm	<u>jōp</u> - <u>jōp</u>	‘ ขย่มแรงมาก ’
ʔòn	<u>jom</u> - <u>jom</u>	‘ นิ่มมาก ’
fōn tōk	<u>sò</u> - <u>sò</u>	‘ ฝนตกแรงเสียงดังมาก ’
cēp	<u>thot</u> - <u>thot</u>	‘ เจ็บมาก ’

ตัวอย่างการแสดงระดับด้วยสระ ɔ เช่น

hōm	<u>jɔp</u> - <u>jɔp</u>	‘ ขย่มไม่แรงนัก ’
ʔòn	<u>jɔm</u> - <u>jɔm</u>	‘ นิ่มไม่มากนัก ’
fōn tōk	<u>sɔ</u> - <u>sɔ</u>	‘ ฝนตกไม่ดังมาก ’
cēp	<u>thot</u> - <u>thot</u>	‘ เจ็บไม่มาก ’

โดยปกติแล้วคำแสดงภาพลักษณ์คำหนึ่งอาจให้เสียงสระเพื่อแสดงระดับได้ 2 ระดับ บางคำอาจให้เสียงสระ 0 แสดงระดับมาก และให้สระ ɔ เพื่อแสดงระดับน้อย เช่น

hōm jōp - jōp ‘ ชย่มอย่างแรง ’

hōm jōp - jōp ‘ ชย่มไม่แรง ’

บางคำอาจใช้เสียงสระ a เพื่อแสดงระดับมาก แล้วให้สระ
เพื่อแสดงระดับน้อย หรือใช้สระ o เพื่อแสดงระดับน้อยอีกก็ได้ เช่น

màj wàat - wàat ‘ ร้อนมาก ’

màj wit - wit ‘ ร้อนไม่มาก ’

màj wôt - wôt ‘ ร้อนไม่มาก ’

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์พบว่า ไม่มีรูปแบบที่จะกำหนดแน่นอนว่า
จะให้สระใดคู่กับสระใด เพื่อบอกระดับมากกับน้อย เจ้าของภาษาอาจเลือกสระใด ๆ
ก็ได้ในกลุ่มที่แสดงระดับมาก และอาจเลือกสระใด ๆ ก็ได้ในกลุ่มที่แสดงระดับน้อย
มาใช้สื่อความหมายตามที่ต้นต้องการและส่วนใหญ่เจ้าของภาษาจะให้เสียงสระ เพื่อ
บ่งบอกระดับไม่เกิน 4 หน่วยเสียง

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้จึงอาจสรุปความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระต่าง ๆ
กับระดับมาก-น้อยได้ และแสดงด้วยแผนภาพที่ 2 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับระดับมาก-น้อย

สระหน้า		สระหลัง	
ระดับน้อย		ระดับมาก	
i		๓	๔
e		๑	๒
๕		๖	๗

จากแผนภาพได้แสดงให้เห็นว่า สระ i, e, ๕, ๖ ในคำแสดงภาพลักษณ์จะแสดงความหมาย "ระดับน้อย" และสระ ๓, ๑, ๖, ๒, ๗ จะแสดงความหมาย "ระดับมาก"

นอกจากเสียงสระในคำแสดงภาพลักษณ์จะสื่อความหมาย "ระดับมาก-น้อย" แล้ว ยังสามารถที่จะสื่อความหมายขนาดใหญ่-เล็ก และ รูปว่างกลม-แบนได้อีกเฉพาะเมื่อสระเหล่านี้ปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทแสดงรูปร่างลักษณะ ตัวอย่างเช่น

- ก. phāap típ - míp
 ‘แบน ตัด ตั้ ขนาดเล็กสุด ’
- ข. phāap tǎp - mǎp
 ‘แบน ตัด ตั้ ขนาดเล็ก ’
- ค. phāap tép - mép
 ‘แบน ลักษณะแบน ขนาดใหญ่ ’

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า เสียงสระหน้าคือ i จะบ่งบอกรูปร่างแบนและขนาดเล็กมา ๕ จะบ่งบอกรูปร่างแบนขนาดเล็ก e จะบ่งบอกรูปร่างแบนขนาดใหญ่ และ phāp จะปรากฏร่วมกับค่าแสดงภาพลักษณ์ที่มีเสียงสระหลังปากกลมไม่ได้ เพราะเสียงสระหลังปากกลมจะสื่อความหมายว่ามี "รูปร่างกลม"

ตัวอย่างของเสียงสระแสดงรูปร่างกลม เช่น

ก. póng	<u>ʔǒm</u> - <u>tǒm</u>
‘ พอง	ลักษณะกลม ขนาดเล็ก ’
ข. póng	<u>ʔúm</u> - <u>túm</u>
‘ พอง	ลักษณะกลม ขนาดใหญ่กว่า ก. ’
ค. póng	<u>ʔóm</u> - <u>tóm</u>
‘ พอง	ลักษณะกลม ขนาดใหญ่กว่า ข. ’
*póng	<u>ʔím</u> - <u>tím</u> , <u>ʔəm</u> - <u>təm</u> , <u>ʔem</u> - <u>tēm</u>

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า สระ ๖ บ่งบอกรูปร่างกลมขนาดเล็ก สระ u บ่งบอกรูปร่างกลมขนาดใหญ่ สระ o บ่งบอกรูปร่างกลมขนาดใหญ่มากกว่า u และ póng จะปรากฏร่วมกับค่าแสดงภาพลักษณ์ที่มีสระหน้า (i, e, ๕) ไม่ได้

สำหรับเสียงสระที่เหลือคือ ๓, ๑, ๘ นั้นสระเหล่านี้จะไม่สื่อความหมายเกี่ยวกับรูปร่างแต่อย่างใดแต่จะสื่อความหมายว่ามี "ขนาดใหญ่" เท่านั้น และอาจปรากฏร่วมกับคำว่า phāp "แบน" (ซึ่งปกติจะปรากฏร่วมกับค่าแสดงภาพลักษณ์ที่มีสระหน้า i, e, ๕ ได้) เช่น

ก. phāap tūp - mūp
 ‘ แบน ขนาดใหญ่ ’

ข. phāap tōp - mōp
 ‘ แบน ขนาดใหญ่ (ใหญ่กว่า ก.) ’

ค. phāap taap - maap
 ‘ แบน ใหญ่มาก ’

หรืออาจปรากฏร่วมกับคำว่า pōŋ (ซึ่งปกติจะปรากฏร่วมกับคำแสดงภาพลักษณ์ที่มีเสียงสระหลังปากกลม u, o, ɔ) ได้ เช่น

ง. pōŋ ʔūm - tūm
 ‘ พอง ขนาดใหญ่ ’

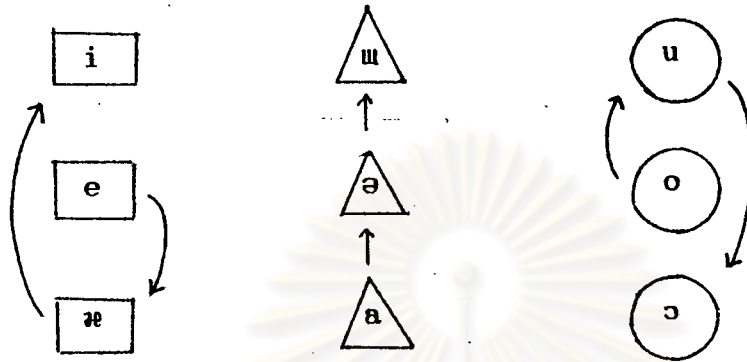
จ. pōŋ ʔōm - tōm
 ‘ พอง ใหญ่ (ใหญ่กว่า ง.) ’

ช. pōŋ ʔaam - taam
 ‘ พอง ใหญ่ (ใหญ่กว่า จ.) ’

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า เสียงสระในกลุ่มนี้อาจนำไปใช้บ่งบอกได้ทั้งรูปร่างแบนหรือรูปร่างกลม และในกลุ่มเดียวกัน a จะบ่งบอกขนาดใหญ่กว่า o และ o บ่งบอกขนาดใหญ่กว่า u

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับเสียงสระในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทที่แสดงรูปร่างลักษณะทั้งหมดนี้ จึงอาจนำมาสรุปและแสดงได้ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับรูปร่างและขนาด

□	แสดง	รูปร่างแบน
○	แสดง	รูปร่างกลม
△	แสดง	รูปร่างแบนหรือกลมก็ได้
→	แสดง	ขนาดใหญ่กว่า

จากแผนภาพได้แสดงให้เห็นว่า สระหน้าคือ i, e, ๕ เป็นกลุ่มที่แสดงรูปร่างแบน และภายในกลุ่มด้วยกันเองนั้น e จะบ่งบอกขนาดใหญ่กว่า ๕ และ ๕ บ่งบอกขนาดใหญ่กว่า i ส่วนสระหลังปากกลม u, o, ๖ เป็นกลุ่มที่แสดงรูปร่างกลม และภายในกลุ่มด้วยกันเองนั้น o จะบ่งบอกขนาดใหญ่กว่า u และ u จะบ่งบอกขนาดใหญ่กว่า ๖ ส่วนสระหลังปากไม่กลมคือ ๓, ๑, ๘ นั้นเป็นกลุ่มที่อาจแสดงรูปร่างกลมก็ได้หรือแบนก็ได้และขนาดในกลุ่มด้วยกันเอง ๘ จะบ่งบอกขนาดใหญ่กว่า ๑ และ ๑ จะบ่งบอกขนาดใหญ่ ๓

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกับความหมายในคำแสดงภาพลักษณ์ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จึงอาจสรุปได้ว่า เสียงสระในคำแสดงภาพลักษณ์ จะแสดงความหมายใน 3 ลักษณะกล่าวคือ เมื่อปรากฏในคำแสดงภาพลักษณ์

ประเภทแสดง เสียง แสงสี การเคลื่อนไหว กลิ่น รสชาติ ลักษณะสัมผัส และความรู้สึกนั้นเสียงสระจะทำหน้าที่แสดงระดับมากน้อยโดยเสียงสระที่มีคุณสมบัติต่างกันก็จะแสดงระดับมากน้อยต่างกัน ดังแสดงไว้ในแผนภาพที่ 2 ข้างต้น และเมื่อเสียงสระปรากฏในคำแสดงภาพลักษณะประเภทที่แสดงรูปร่างลักษณะเสียงสระจะแสดงทั้งขนาดและรูปร่างจึงเป็นการแสดงความหมายใน 2 ลักษณะ ในขณะเดียวกัน ซึ่งนับว่ามีเหตุผลเพราะเมื่อรับรู้ว่ามีรูปร่างแบบใดแล้วก็ย่อมรับรู้ขนาดของสิ่งนั้นด้วย โดยที่เสียงสระที่มีคุณสมบัติต่างกันก็จะแสดงรูปร่างและขนาดต่างกันด้วย ดังแสดงไว้ในแผนภาพที่ 3 ข้างต้น

4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณยุกต์กับความหมาย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงวรรณยุกต์กับความหมายในคำแสดงภาพลักษณะประเภทต่าง ๆ พบว่า เสียงวรรณยุกต์จะทำหน้าที่เพิ่มหรือลดระดับมากน้อยได้

ตัวอย่างของเสียงวรรณยุกต์สูงกักที่เส้นเสียงและเลื่อนขึ้นเปรียบเทียบกับเสียงวรรณยุกต์กลาง ดังนี้

ก. ฅ็จ waat - waat
' ร้อน มาก '

ข. ฅ็จ waat - waat
' ร้อน มากขึ้น '

ค. ฅ็จ waat - waat
' ร้อน น้อยลง '

จากตัวอย่าง คำแสดงภาพลักษณ์มีเสียงสระ a เพื่อบ่งบอกระดับ "มาก" อยู่แล้ว (ดังที่ได้กล่าวถึงแล้วใน 4.3) และเมื่อมีการใช้วรรณยุกต์สูงกักที่เส้นเสียงกลายเป็น wáat - wáat เสียงวรรณยุกต์นี้ก็จะทำหน้าที่เพิ่มระดับมากขึ้นขึ้นไปอีก ในทางตรงกันข้ามถ้าใช้เสียงวรรณยุกต์เลื่อนขึ้นกลายเป็น wáat - wáat เสียงวรรณยุกต์ก็จะทำหน้าที่ ลดระดับ "มาก" นั้นลงมาระดับหนึ่ง

ตัวอย่างของเสียงวรรณยุกต์ต่ำเทียบกับเสียงวรรณยุกต์กลาง เช่น

ก. paŋ	<u>jo</u> p - <u>jo</u> p
‘เดิน	ขยับไม่แรงและสะดุด’
ข. paŋ	<u>jo</u> p - <u>jo</u> p
‘เดิน	ขยับแรงขึ้นและสะดุด’

จากตัวอย่างคำแสดงภาพลักษณ์มีเสียงสระ o ซึ่งบ่งบอกระดับ "น้อย" อยู่แล้ว และในข้อ ข. เมื่อใช้เสียงวรรณยุกต์ต่ำ (-) เสียงวรรณยุกต์นี้ก็จะทำหน้าที่เพิ่มระดับให้แรงขึ้นไปอีกเล็กน้อย และถ้าต้องการให้แรงมากขึ้น ก็สามารถทำได้โดยเปลี่ยนเสียงสระให้เป็นสระที่แสดงระดับมาก โดยอาจใช้ว่า jo

- jo

"ขึ้นลงแรงมากและสะดุด" เลยก็ได้

ตัวอย่างของเสียงวรรณยุกต์สูงตกและวรรณยุกต์สูงเทียบวรรณยุกต์กลาง

ก. fǎn	phǎŋ	<u>jo</u> j - <u>jo</u> j
‘ฝน	พม่า	อย่างแรง’
ข. fǎn	phǎŋ	<u>jo</u> j - <u>jo</u> j
‘ฝน	พม่า	แรงขึ้น’

ค. fǒn phǎn jǒj - jǒj
 ‘ ฟน พร่า แรงลดลง ’

จากตัวอย่างนี้ ค่าแสดงภาพลักษณ์ที่เสียงสระ o ซึ่งทำหน้าที่แสดงระดับ "มาก" ในข้อ ข. เมื่อใช้วรรณยุกต์สูงตกกลายเป็น jòj - jòj เสียงวรรณยุกต์นี้ก็จะทำหน้าที่เพิ่มระดับมากขึ้นให้แรงขึ้นไปอีก และในข้อ ค. เพื่อใช้วรรณยุกต์สูง (´) กลายเป็น jǒj - jǒj เสียงวรรณยุกต์นี้ก็จะทำหน้าที่ลดระดับมากขึ้นให้ลดลงมาได้

จากที่กล่าวมานี้ คงจะทำให้เห็นแล้วว่าเสียงวรรณยุกต์ที่ทำหน้าที่เพิ่มระดับหรือลดระดับให้กับเสียงสระนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

เพิ่มระดับ : ต่ำ (-), สูงตกกักเส้นเสียง (^), สูงตก (´)*
 ลดระดับ : สูง (˘)**, กลางขึ้น (ˇ)

4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการซ้ำพยางค์กับความหมาย

การซ้ำพยางค์ของค่าแสดงภาพลักษณ์ ก่อให้เกิดลักษณะทางความหมาย โดยสรุปได้ 3 ประการ คือ

*/** วรรณยุกต์นี้ไม่ปรากฏในพยางค์ตาย (checked syllable)

- ก. การซ้ำพยางค์เพื่อแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องหลายครั้ง
 ข. การซ้ำพยางค์เพื่อเป็นการช่วยเน้น
 ค. การซ้ำพยางค์เพื่อแสดงว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นหลายลักษณะท่าทาง
 และ/หรือสิ่งที่พูดถึงมีหลายลักษณะหลายอัน

4.5.1 การซ้ำพยางค์เพื่อแสดงว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นหลายครั้ง

การซ้ำพยางค์เพื่อความหมายในลักษณะนี้จะปรากฏกับคำแสดง
 ภาพลักษณ์หลายประเภทคือ แสดงลักษณะการเคลื่อนไหว ความรู้สึก (feeling)
 คำเลียนเสียง (onomatopoeia) กลิ่น และรส การซ้ำพยางค์จะเป็นลักษณะ
 การซ้ำแบบสมบูรณ์ (complete reduplication) ตัวอย่างเช่น

ก. lít tháat - tháat
 ‘ ดัด (ต้น) ปัด ๆ (หลายครั้ง) ’

ข. mǎw cǎŋ - cǎŋ
 ‘ เวียนหัว หนีบ ๆ (หลายครั้ง) ’

ค. 7ǐw ŋaaw - ŋaaw
 ‘ ตะโกน โหวก โหวก (หลายครั้ง) ’

ง. mǎn cǎŋ - cǎŋ
 ‘ เหม็น หึ่ง หึ่ง ’

จ. som taap - taap
 ‘ เปรี๊ยะ จด - จด ’

ส่วนคำสองพยางค์ซึ่งมีพยัญชนะต้นแตกต่างกันก็จะมี การซ้ำพยางค์แบบสมบุรณ์ กลายเป็น 4 พยางค์ ดังตัวอย่าง ซึ่งปรากฏเพราะค่าที่แสดงท่าทางการเคลื่อนไหวเท่านั้น เช่น

ก. xǎ haan kòk - jòk, kòk - jòk
 ‘ ซา เขยก กะเพลก กะเพลก ’

ข. lín mǎp thà - là . thà - là
 ‘ ลิ่น แลบ ลักษณะลื่นห้อยออกมาอยู่อย่างนั้น ’

4.5.2 การซ้ำพยางค์เพื่อเป็นการช่วยเน้นความ

การซ้ำพยางค์เพื่อการช่วยเน้นความนั้น ทำได้โดยการซ้ำพยางค์ของค่าแสดงภาพลักษณ์ ประเภทแสดงลักษณะสัมผัส แสงสี และรูปร่างลักษณะ การซ้ำพยางค์ของค่าประเภทนี้ มิได้แสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลายครั้งแต่อย่างใด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. là jāap thaat - thaat
 ‘ เนื้อ เหนียว ทนียบ (มาก) ’

ข. lam phut - phut
 ‘ ต่ำ, มีด ตัดต่อ ’

ค. môn hon - hon
 ‘ กลม ดิก (มาก) ’

4.5.3 การซ้ำเพื่อแสดงว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นหลายลักษณะ และ/หรือ
สิ่งที่พูดถึงมีหลายรูปลักษณะหลายอัน

ในการซ้ำอย่างค้ำแสดงภาพลักษณ์ทุกประเภทเพื่อแสดงความ
หมายว่า เหตุการณ์ หรืออาการที่เกิดขึ้นมีหลายลักษณะ หรือสิ่งที่พูดถึงมีหลาย
อัน หลายรูปลักษณะนั้น ผู้พูดจะพูดซ้ำอย่างค้ำเดิม ซึ่งมี 2 พยางค์ ให้เป็น
4 พยางค์ โดยที่ 2 พยางค์หลังจะมีเสียงสระแตกต่างจาก 2 พยางค์แรก
ซึ่งแสดงได้ดังนี้

$$CV_1(C) - CV_1(C) \rightarrow CV_1(C) - CV_1(C) . CV_2(C) - CV_2(C)$$

และการปรากฏร่วมระหว่าง v_1 และ v_2 จะมีรูปแบบดังนี้

ก. i - i . a - a (læŋ) cíŋ - híŋ . caán - haán
' (แดง)อันเล็กบ้าง ใหญ่บ้าง '

ข. u - u . a - a (póŋ) ?um - tum . ?aam - taam
' พองลักษณะใหญ่หลายอัน หลายรูปลักษณะ '

ค. ʉ - ʉ . a - a túk - túk . ták - ták
' เสียงกระแทกอย่างแรงหลายเสียง '

ง. o - o . a - a (jǒj) ?ò - jò . ?à - jà
' (ห้อย) ลักษณะใหญ่ขานลงมา หลายอัน
หลายรูปลักษณะ '

จ. i - i . ɔ - ɔ (læŋ) cíŋ - híŋ . cǒŋ - hǒŋ
' แดงอันเล็ก ๆ หลายอันหลายลักษณะ '

จ. e - e . ๕ - ๕ (maan) hem - hem . hæm - hæm

บางหลายอัน หลายรูปลักษณะ

จากที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า การซ้ำพยางค์ของคำแสดงภาพลักษณ์เป็นการแสดงความหมายใน 3 ลักษณะที่แตกต่างกัน ลักษณะแรกเป็นการแสดงว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นหลายครั้งติดต่อกัน ลักษณะที่สองเป็นการเน้นความเท่านี้มิได้แสดงพจน์ของเหตุการณ์แต่อย่างใด คำแสดงภาพลักษณ์ที่มีการซ้ำในลักษณะแรกและลักษณะที่สองมีประเภทแตกต่างกัน ส่วนการซ้ำพยางค์ในลักษณะที่สามเป็นการแสดงความหมายว่า เหตุการณ์หรือสิ่งที่เกี่ยวข้องมีหลายลักษณะ คำแสดงภาพลักษณ์ทุกประเภทสามารถปรากฏในการซ้ำพยางค์แบบที่ 3 นี้ได้

4.6 สรุป .

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและความหมายในคำแสดงภาพลักษณ์ประเภทต่าง ๆ ไปแล้วนั้น ได้แสดงให้เห็นว่า ส่วนประกอบทางเสียงแต่ละส่วนคือ พยัญชนะต้น สระ วรรณยุกต์ พยัญชนะท้ายพยางค์ และการซ้ำพยางค์ ของคำแสดงภาพลักษณ์คำหนึ่ง ๆ มีการแสดงความสัมพันธ์กับความหมายในแงุ่มที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น คำแสดงภาพลักษณ์ kúk - kúk ในประโยค

paj kúk - kúk

‘เดิน เขยกอย่างแรง’

ในตัวอย่างนี้ เสียงพยัญชนะต้น (k-) จะแสดงการเคลื่อนไหวที่แรงและเสียงสระ (u) จะแสดงระดับความแรงของการเคลื่อนไหวในระดับแรงมาก เสียงวรรณยุกต์ (ˆ) จะทำหน้าที่เพิ่มระดับความแรงขึ้นไปอีก เสียงพยัญชนะท้าย (-k) จะแสดงลักษณะการเคลื่อนไหวที่สะดุดหยุดลงอย่างรวดเร็ว และการซ้ำพยางค์จะแสดงว่ามีการเคลื่อนไหวในลักษณะนี้หลายครั้ง เป็นต้น

จากการที่ได้ทราบรูปแบบการแสดงความสัมพันธ์เช่นนี้แล้วเราจึง สามารถ
สร้างค่าแสดงภาพลักษณ์ขึ้นเอง และให้เป็นที่ยอมรับได้สำหรับเจ้าของภาษาได้ โดย
ใช้ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับความหมายต่าง ๆ ดังที่นำมาแสดงในตาราง
ที่ 8-11 ข้างล่างนี้ มาประกอบกับชั้นเป็นค่าแสดงภาพลักษณ์ในภาษาไทยเหนือ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเภท พ.ต้น	ง	คา			จุมุก	ลัน	สัมภัส	
	เสียง	ท่าทาง	รูปร่าง	แสงสี	กลิ่น	รส	สภาพ	ความรู้สึก
พ.กัก	ระเบิด หรือ กระทบ	กระตุก	-	ไม่สกลไส - สกลไส	แรง	แรง	แข็ง หนัก แน่น	แรง
พ.เสียด แทรก	เสียดสี	-	เป็นซี่ๆ	ไม่สกลไส - สกลไส	ไม่แรง	-	หยาบ	ไม่แรง
พ.พาสึก	ขึ้นจุมุก	-	-	ไม่สกลไส - สกลไส	-	-	-	ไม่แรง
พ.กึ่งสระ จ	ลม	เกิดจากลม	กว้าง	-	-	-	อ่อนนุ่ม เบา	ไม่แรง
	-	ขึ้นลง	เป็นเส้น					
พ.ข้างลัน	-	ลันไหล	-	-	-	-	ลันเรียบ	-

ตารางที่ 8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะต้นแต่ละประเภทกับความหมาย

ประเภท สระ	สูง	คา			จุมุก	ลิ้น	สัมผัส	
	เสียง	ท่าทาง	รูปร่าง	แสงสี	กลิ่น	รส	สภาพ	ความรู้สึก
ิ	ค้อย	ไม่แรง	เล็ก	ไม่มาก	ไม่แรง	ไม่จืด	ไม่มาก	ไม่มาก
เ			ใหญ่ แบน					
ะ			เล็ก แบน					
อ			เล็ก กลม					
อ	กึ่ง	แรง	ใหญ่ กลม กว่า ุ	มาก	แรง	จืด	มาก	มาก
ุ			ใหญ่ กลม					
ู			ใหญ่					
ู			ใหญ่กว่า ู					
ุ			ใหญ่กว่า ู					

ตารางที่ ๑ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสระกับความหมาย

ประเภท พ.ท้าย	ช	คา			จุมก	ล้น	สัมผัส	
	เสียง	ท่าทาง	รูปร่าง	แสงสี	กลิ่น	รส	สภาพ	ความรู้สึก
พ.กัก	หายไปเร็ว	สะทุก	-	ไม่ส่องเรือ	ไม่ฟุ้ง	หายไปเร็ว	แข็ง นึก	แรง
พ.นาสิก	กึ่งวาน	ไม่สะทุก	-	ส่องเรือ	ฟุ้ง	คงอยู่ระยะ หนึ่ง	ตึง	ไม่แรง
พ.กึ่งสระ	ไม่กึ่งวาน	ไม่สะทุก	-	ส่องเรือ	-	-	-	-

ตารางที่ 10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะท้ายกับความหมาย (- แสดงว่าไม่ปรากฏ)

ประเภท วรรณยุกต์	สูง	กลาง			ต่ำ	สั้น	สัมผัส	
	เสียง	ท่าทาง	รูปร่าง	แสงสี	กลิ่น	รส	สภาพ	ความรู้สึก
คำ สูงตก สูงกัก	ตั้งขึ้น	แรงขึ้น	-	มากขึ้น	แรงขึ้น	จัดขึ้น	มากขึ้น	มากขึ้น
สูง ต่ำขึ้น	เบาลง	เบาลง	-	น้อยลง	ลดลง	ลดลง	น้อยลง	น้อยลง

ตารางที่ 11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณยุกต์กับความหมาย

(- แสดงว่าไม่ปรากฏ)

ในการสร้างค่าแสดงภาพลักษณ์ในขั้นแรกต้องพิจารณาก่อนว่า ภาพหรือเหตุการณ์ที่ต้องการถ่ายทอดนั้นคือ การเคลื่อนไหว เสียง กลิ่น หรือรส

ตัวอย่างเช่น เมื่อต้องการแสดงลักษณะการหมุนของใบพัดเฮลิคอปเตอร์ที่กำลังหมุนอยู่ พยัญชนะที่จะต้องเลือกคือ l เพราะพยัญชนะนี้มีมักถูกใช้ในการแสดงการเคลื่อนไหวที่ลื่นไหล จากนั้นจึงเลือกเสียงสระที่แสดงระดับ "แรง" ในที่นี้จะเลือกเสียงสระ u เพราะการหมุนของใบพัดเฮลิคอปเตอร์ย่อมรุนแรงเป็นธรรมดา จากนั้นเลือกเสียงพยัญชนะท้าย เพื่อแสดงว่าการเคลื่อนไหวนั้นต่อเนื่อง ด้วยการเลือกพยัญชนะนาสิก n จะได้คำว่า lun ซึ่งยังไม่มีวรรณยุกต์ ถ้าต้องการให้แสดงการหมุนที่แรงมากขึ้น ก็จะใช้เสียงวรรณยุกต์ต่ำ จะได้ว่า lun̄ จากนั้นทำการซ้ำพยางค์

จะได้คำว่า lun̄ - lun̄ ซึ่งสามารถนำไปใช้ร่วมกับคำกริยา pān "หมุน" ได้ในประโยค

pān lun̄ - lun̄
' หมุน อย่างแรงและต่อเนื่อง '

หรืออาจจะสร้างขึ้นอีกคำหนึ่ง เพื่อแสดงว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องกับลมหรือทำให้เกิดลม ดังนั้นจึงต้องเลือกพยัญชนะ w เป็นพยัญชนะต้น จากนั้นเลือกสระเพื่อแสดงระดับความแรงในที่นี้จะเลือก u ถ้าต้องการแสดงว่าการเคลื่อนไหวนั้นมีการสะดุด ต้องเลือกพยัญชนะกักเป็นพยัญชนะท้าย จะได้คำว่า wut ถ้าต้องการให้แรงขึ้นต้องเลือกวรรณยุกต์ที่ทำหน้าที่เพิ่มระดับ จะได้คำว่า wut̄ และทำการซ้ำพยางค์เพื่อแสดงว่าเกิดขึ้นติดต่อกันได้ wut̄ - wut̄ ซึ่งสามารถนำไปใช้ร่วมกับกริยา pān "หมุน" ได้ในประโยค

pān wut̄ - wut̄
' หมุน อย่างแรงมีลมและสะดุด '